

tógrisida”gi PF 4947 sonli farmoni. O’zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari toplami, 2017 yil.

2. Hámraqulov R., Karibaev K. Qishloq xójalik hayvonlarini oziqlantirish. Toshkent 1999.

3. Petuxova e.A. i dr. Praktikum po kormleniyu selskoxozyaystvennykh jivotnix. M.1991.

4. Bogdanov G.A. Kormlenie selskoxozyaystvennix jivotnix. M.1990.

5. Kalashnikov A.P. i dr. Nauchnie osnovi polnotsennogo kormleniya selskoxozyaystvennix jivotnix M. 2003.

6. Durst L., Vittman M. Qishloq xójaligi hayvonlarni oziqlantirish. Urganch 2010.

7. B. Yahyayev, Q. Haydarov. Ozuqalarning zootexniyaviy tahlili. Samarqand 2012. (uslubiy qóllanma).

8. Yahyayev. B, Xaydarov B Hayvonlarni oziqlantirish fanidan amaliy va laboratoriya mashg’ulotlari. Óquv qollanma. “Talim texnologiyalari”. Toshkent 2019 yil.

9. Makarcev.N.G. Kormlenie selskoxozyaystvennix jivotnix. Noosfera.Kaluga. 2012

BÓDENE BAĞÍWDÍN ÓZGESHELIKLARI, GÓSH HÁM MÁYEK ÓNIMDARLÍGÍ

Sarsenbaev Q.K., Orınbayev B.P., Sarsenbaeva F.A., Otoboyev H.Q.

Samarqand mámleketlik veterinariya medicinası, sharwashılıq hám biotexnologiyalar universiteti Nókis filiali

Аннотация. В данной статье рассматривается продуктивность перепелов, экономическая эффективность их содержания, значение перепелов для народного хозяйства, а также полезные свойства перепелиных яиц и мяса для человеческого организма.

Annotation. This article discusses the productivity of quails, the economic efficiency of quail farming, the significance of quails in the national economy, and the benefits of quail eggs and meat for the human body.

Házirgi kúnge kelip bódene bağıw hám kóbeytiw ekonomikalıq tárepten jaqsıgana tabıslı tarawǵa aynalǵan. Bódene qasqa quslarǵa salıstırǵanda birqansha ónimdarlıǵı joqarı boladı. Máyekten shıqqan shójeleriniń derlik 70-80 % i jasap ketedi. Júdá tez rawajlanadı hám túrli keselliklerge shıdamlı boladı.

Tuwrı, bódenediń salmaǵı jeńil, máyekleri de mayda. Biraq bódene góshi hám máyekleriniń shıpalı qásiyetleri sebepli oǵan bolǵan talap joqarı.

Bódene bir jıldı 250-300 dana máyek beredi. Máyegi kishkene bolıp, úsh danası bir tawıq máyegine teń bolıp tabıladı. Máyeginiń salmaǵı 8-14 gramm, bódene góshining salmaǵı 100-150 gramm keledi. Bódene 50-60 kúnlık dáwirinen baslap máyek qoya baslaydı, hátte 40 kunliginde de máyekke kiriwi múmkin.

Bódene máyegi tawıq máyegine salıstırǵanda bir neshe ese paydalı hám ájayıp ayrıqshalıqlarǵa iye. Tawıq máyegine qaraǵanda bódene máyegi quramında kaliy 5 ese, temir 4 ese, v1 hám v2 vitaminlari 2,5 esege kóp bolıp, A vitamini, fosfor, mıs, gúmıs hám basqa aminokislotalar da kóp. Belok muǵdarı da basqa quslar máyegine salıstırǵanda joqarı bolıp esaplanadı.

Kútimlew. Bódeneni úy sharayatında baǵıw hám kútimlewdiń ayrıqsha tárepleri bar. Eń aldǵı menen, olardı jaqsı úyreniw zárúr. Bul qus shawqımdı unatpaydı. Sebebi olar azatlıqta ot shóp qalıń hám biyik ósken jerlerde jasaydı.

Bódene saqlanatuǵın qápes samal esetǵun, qattı shawqım esitiletuǵın hám kúshli jaqtılıq túsetuǵın bolmawı kerek.

Úlken bódeneler bir kúnde 2-3 ret azıqlantırıladı. Aralas jem quramında dán (arpa, sulı, maydanlanǵan mákke unları qospası) – 60 %, beloklı qospa (tvorog, maydanlanǵan balıq) - 35 % hám de mineral qospa (máyek qabıǵı, por) bolıwı maqsetke muwapıq. Ádetde bódenelerge soya hám kúngebaǵar shrotı (gúnjara) beriw múmkin, biraq shigit gúnjarasın beriw múmkin emes.

Máyekten shıqqan shójeler dáslepki háptesinde bir kúnde bes retke shekem azıqlantırıladı. Bir yarım aylıq bolǵanǵa shekem áste aqırın kemeytirilip, eki ret azıqlantırıwǵa ótilei. Jaz aylarında bolsa qustıń hár birine qosımsha túrde kúnine ortasha on gramm átirapında maydanlanǵan shóp beriw usınıs etiledi. Ídısında hár dayım taza suw bolıwı kerek.

Eki aylıq bolǵanınan keyin bódenelerdiń salmaǵı ósiwden toqtaydı. Bul waqıtta ayırım bódenelerdiń tiri salmaǵı 400 grammǵa jetiwi múmkin.

Kóp máyek alıwdı gózlegenler ushın bir kvadrat metrlik maydanda 30-40 danaǵa shekem bódene baǵıw usınıs etiledi. Bódene máyekleri suwıqqa tásirli, sol sebepli de olardı tezirek ıssılaw jerge ótkeriw maqsetke muwapıq.

Bódene máyeginiń paydalı qásiyetleri: insanniń qan basımın normaǵa keltirip, immunitetti kúsheytedi; júrek qan-tamır iskerligin jaqsılaydı; shash hám tisler tógiliwiniń aldın aladı; nerv sisteması buzılıwı, kemqanlıq, gipertonik kesellikler, bronxial astma hám qantlı diabette unamlı nátiye beredi; ómiri uzaytıradı, kóriw qábiletin jaqsılaydı; onıń járdeminde gastrit, as qazan hám on eki barmaq ishek jaraları, ókpe ayazlawı, asqazanastı bezi asqınıwı, stenokardiya sıyaqlı kóplegen keselliklerdi emlew múmkin.

Bódene máyegin xana temperaturasında 30 kún, muzlatqısha 60 kúnge shekem saqlaw múmkin. Ílimpazlar hám shıpakerler bódene máyegin tutınıwdıń insan organizmindegi hesh bir aǵzaǵa zıyanı yamasa unamsız tásiiri joq ekenligin anıqlaǵan.

Bódene góshin jetistiriwdi maqset etkenler ushın bolsa bir kvadrat metr maydanda 20 -30 bas bódeneni baǵıw usınıs etiledi. Onıń góshi joqarı kaloriyaǵa iye, toyımlılıǵı, mazalı hám dietalıq qásiyetleri tárepinen qoyan hám tawıq góshinen joqarı turadı. Júrek, as qazan, bawır, ókpe, búyrek keselliklerinde bódene góshin jew usınıs etiledi, juqpalı keselliklerdi emlewde paydalı esaplanadı, ómirlik iskerlikti asıradı hám suyeklerdi bekkemleydi.

Bódene qápesindegi temperaturanı turaqlı +25 dáreje átirapında saqlawǵa bólek itibar qaratıw zárúr. Biraq er jetken bódeneler, hámte ısıtılmaytuǵın qápeslerde

de qıstı biymálel ótkere aladı. Denesindegi joqarı temperatura, tıgız ıssı párleri hám gawısh ishine kirip alıwı olardı suwıqtan asıraydı.

Ádetde bir bódene segiz ay bağıladı, sonnan altı ay dawamında máyek alınadı, segiz aydan keyin góshke soyladı. Bir bódene altı ay dawamında shama menen 130 danağa shekem máyek beredi. Bunı bódeneler sanına kóbeytirip, dáramattı shamalaw múmkin. Bódene kesellikleriniń aldın alıw. Bódene salınған ketekti úzliksiz tárizde tazalaw onı tez-tez dezinfeksiyalab turıw usınıs etiledi. Sonıń menen birge, olardı bağıwshı adamnıń ózi de sanitariya hám gigiena talaplarına qatań ámel qılıwğa bólek itibar qaratıwı zárúr.

Paydalanған ádebiyatlar

1. N.I.Nurmaxmedov. Bedanalarnı boqısh bo'yicha tavsiyalar. Toshkent 2019y.
2. Islomxo'jaev.S.S, Boboev.K.X, G'ulomov.K «Parrandachilikdan amaliy mashg'ulotlar» Darslik.Toshkent O'zbekiston nashriyoti. 1996 y.

QORAQALPOQ ZOT TIPIGA MANSUB QAMAR RANGBARANGLIKDAGI QORAKO'L QO'YLARINING GO'SHT MAHSULDORLIGI

Astankulov A., Hakimbayev D., Madraimova Sh., Jumabayeva M.
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar
universiteti Nukus filiali

Annotatsiya. Ushbu maqolada qamar rangbaranglikdagi qorako'l qo'ylarning go'sht mahsuldorligi yaylov sharoitida semirtirish orqali aniqlandi va hulosalar berildi.

Kalit so'zlar. Qamar rangbaranglikdagi qorako'l qo'ylar, go'sht mahsuldorligi, tirik vazni, nimta og'irligi, so'yim chiqimi.

Kirish. Qo'zilarnı yaylov sharoitida go'sht uchun boqıshni tashkillashtirish go'sht etishtirish zahirasini oshirish va oziq ovqat muammosini echishga muhim ahamiyatga ega. Qo'zilarning go'sht mahsuldorligini oshirishning samarali usullarini tadbiq qilgan bir qator tadqiqotchilarning Rossiya sharoitida [1] va O'zbekiston sharoitida [2] tajriba xulosalariga ko'ra, yosh qo'zilarnı yaylov sharoitida semirtirish go'sht etishtirishda va xo'jalikning rentabelligini oshirishda iqtisodiy samarali usullar hisoblanadi. Yaylov sharoitida 7-oylik qo'zilarnı qo'shimcha oziqlantirishni tavsiya qilgan holda [3] ijobiy natijalar olishini ta'kidlaydi.

Tadqiqotning maqsadi. Qoraqalpoq tipiga mansub qamar rangbaranglikdagi qorako'l qo'ylarining go'sht mahsuldorligi ko'rsatkichlarini ilmiy asoslash.

Tadqiqotning obekti sifatida. Qoraqalpoq zot tipiga mansub sur qorako'l qo'ylarining kamar rang-barangliklaridagi qo'zilar olindi.